

Cumhur ÇİLESİZ

Mülkiye Başmüfettişi / Mülkiye Teftiş Kurulu Başkan Yardımcısı

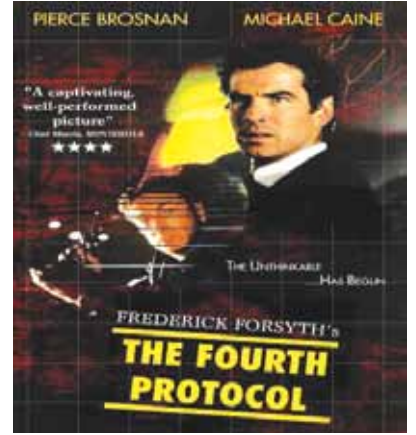
Toplum Sözleşmesi - Devlet: Özgürlük - Güvenlik

"Hiçbir baskı, yasal yetkilerin saptırılması ve haddini aşmasıyla ortaya çıkan kadar ağır ya da kalıcı olamaz."

Joseph Addison¹

"Özgürlük ve düzen hiçbir zaman, hiçbir yerde birlikte var olmadı. Hiçbir zaman da ikisinden de vazgeçilemedi."

Alfred de Vigny²

Frederick Forsyth³, sinemaya da uyarlanmış olan "Dördüncü Protokol" adlı "politik gerilim" türündeki romanında, Sovyet Haber Alma Örgütü KGB ile İngiliz Haber Alma Örgütü MI5 arasındaki bir mücadeleyi konu almaktadır: KGB'nin planları işçi partisinin ve çeşitli sendikaların içine sızmak ve Sovyet devrimini İngiltere'de yaymaktır. Roman, Sovyet istihbarat örgütü KGB'nin, tek taraflı silahsızlanmadan yana olan İşçi Partisinin iktidarı kazanması için hazırladığı bir planının (Plan Aurora) hayat geçirilmesi ekseninde kurgulanmıştır. Ancak, MI5'in başarılı şefi John Preston (büyük oyuncu Michael Ca-

Güvenlik, başta yaşam hakkı olmak üzere, bireylerin hak ve özgürlüklerini korumak içindir.

ine tarafından canlandırılmıştır) sayesinde plan uygulanamaz. MI5 ve MI6 başarılı takipleri ve dinleme faaliyetleri sonunda KGB'nin ajanları ve kuryeleri tespit edilir ve çıkan çatışmada öldürülürler. Planı gerçekleştirecek ve Moskova ile iletişimi sağlayan en son KGB ajanı sağ ele geçirilmek istenmesine rağmen ölü olarak ele geçirilir. A.B.D., İngiltere ve Sovyetler Birliği arasında yapılan

ve "nükleer silahların yayılmasını yasaklayan, başka ülke topraklarına gizli yollarla dahi sokulmasını yasaklayan" Dördüncü Protokola aykırı olan Plan Aurora uygulanmamıştır. Romanda geçen olayın en önemli yanı, Sovyet istihbarat örgütünün bazı yöneticilerinin, bağlı ve sorumlu oldukları idari ve siyasi otoriteden gizli bir şekilde veya olayları saptırarak bu operasyonu yapmaya çalışmalarıdır. Kısaca, bu yapıtında Forsyth, uluslararası arenada istihbarat örgütlerinin sürekli ve etkili faaliyetlerde bulunduğunu, özellikle

¹ 1672-1719 tarihleri arasında yaşamış olan, İngiliz deneme yazarı ve şair.

² 1797-1863 yılları arasında yaşamış olan, Fransız romantizminin önde gelen adlarından şair, oyun yazarı ve romancı.

³ 1938 yılında İngiltere'de doğmuş, BBC ve Reuters için çalışmış, ilk romanı "Çakal"ı 1970'de yayımlamış, genellikle casusluk ve uluslararası komplo konularında eserler veren yazar.

soğuk savaş döneminde karşılıklı çatışmanın çok büyük boyutlarda olduğunu anlatmak istemiştir.

Ünlü film yönetmeni Tony Scott'ın⁴ çektiği "Devlet Düşmanı" adlı filmde Robert Dean, tesadüfen önemli bir siyasi cinayetin delillerini ele geçirir. Bir anda hükümete bağlı bir istihbarat servisinin hedefi haline gelen Dean için hayat kabus haline gelir. Yüksek teknoloji ürünü haberalma cihazları ve tehlikeli ajanlar Dean'in peşine düşmüştür. Devletin sahip olduğu, insanları kolayca gözetleyebilmeyi sağlayan yüksek teknolojik imkanlar, ona neredeyse kaçacak nokta bırakmamıştır. Bütün özel hayatı ve iş ilişkileri deşifre edilmiştir. Ama tüm bu imkansızlıklara rağmen Dean, hayatını, ailesini ve kariyerini kurtarmak zorundadır. Sonunda, aynı istihbarat servisinde çalışmış olan, "istihbarat teknolojileri" konusunda uzman eski bir ajanın (büyük oyuncu Gene Hackman tarafından canlandırılmıştır) yardımıyla bu kabustan kurtulmayı başarır. Bu filmde de ana tema, istihbarat servisinin bazı yöneticilerinin ve ajanlarının, bağlı ve sorumlu oldukları idari ve siyasi otoritenin kontrolü dışına çıkmaları ve bu durumun "kişi hak ve özgürlükleri" bakımından yol açtığı vahim sonuçlardır.

Kısaca belirtmek gerekirse, söz konusu romanlar ve film, abartılmış ve sapıtırılmış bir "güvenlik" konseptine dayalı devletin işleyişinin, temel hak ve özgürlükleri, bireyi, demokratik rejimi ve hukuk devletini bozma noktasına kadar varabilecek bir dejenerasyonu anlatmaktadır.

Kuşkusuz, sözünü ettiğimiz edebiyat ve sinema yapıtları birer "kurgu"dur. Ancak, bu kurguların, gerçek yaşamda hiç mi karşılığı yoktur? Başka bir deyişle, gerçek yaşamda, bunların yazarlarına ilham veren hiçbir olay olmamış mıdır?

Aslında, devletin temel işlevi olan "kişi güvenliği başta olmak üzere, temel hak ve özgürlükler" ile "toplum düzeni"ni korumak görevlerini yerine getirmek için oluşturulan "devletin meşru zor kullanma yetkisini" ya-

şama geçiren bir yönetim mekanizması olan güvenlik bürokrasisinin yetkilerini aştığı veya kötüye kullandığı olaylara, Dünyanın hemen hemen bütün ülkelerinde, az ya da çok, rastlanmaktadır.

Devletin Varlık Nedeni: Güvenlik mi Özgürlük mü?

Devletin varlık nedeni birçok felsefi tartışmaya zemin olmuştur ve olmaktadır. Devletin oluşumu ve varlık nedeni, genel olarak, Thomas Hobbes⁵ ve John Locke⁶ gibi filozofların görüşlerine dayanan "toplumsal sözleşme" kuramıyla açıklanır. İnsanların karmaşa ve

belirsizlikten korkmaları anlaşılabilir bir durumdur. İnsanoğlu her zaman ortalamaya, yani istikrara yatkındır. Ve istikrarın korunması söylemi insanoğlunu devlet kavramına taşımıştır. Yani devletin varoluş nedeni insanoğlunun karmaşadan, kaostan korkusudur. İnsan bu korkuya dayandığı bir toplumsal sözleşme ile daha güvenli bir yaşam için bütün yetki ve güçleri ile doğal haklarını bir üst otoriteye devretmiştir. Sözleşmeciler filozofların felsefesinde, bu durum, siyasî toplumun olmadığı "doğal hâl"den, siyasî toplumun (devletin) olduğu sivil-uygar yönetime geçişe tekabül eder. Locke'a göre insanlar siyasî toplumu kurar ve hak ve özgürlüklerine yönelik tecavüzleri cezalandırma hakkını ona devreder. Bu, insanların ne temel haklarından vazgeçtiği ne de cezalandırma hakkını "geri dönülmez şekilde" devlete bıraktığı anlamına gelir. Hak-

Güvenlik güçleri, sivil otoritenin mutlak kontrolü altında bulunmalıdır. Bu bağlamda, kolluk mutlaka sivil otoriteye bağlı ve idari, cezai ve hukuki bakımlardan hesap verebilir durumda olmalıdır. Bu amaçla; sivil otoriteye kolluk üzerinde gerekli idari yetkiler (atama, sicil, disiplin, denetim vb.) tam olarak verilmelidir

⁴ 1944 yılında doğmuş olan, İngiliz film yönetmenidir. Yönettiği ünlü filmlerden bazıları Top Gun, True Romance, Crimson Tide, Man on Fire, Spy Game, The Taking of Pelham 123, Deja Vu, Enemy of the State. Diğer bir ünlü yönetmen olan Ridley Scott'un kardeşidir.

⁵ 1588-1679 yılları arasında yaşamış olan, İngiliz filozof ve siyaset kuramcısı.

⁶ 1632-1704 yılları arasında yaşamış olan, özellikle bilgi kuramı ve siyaset alanlarındaki yapıtlarıyla tanınan İngiliz filozof.

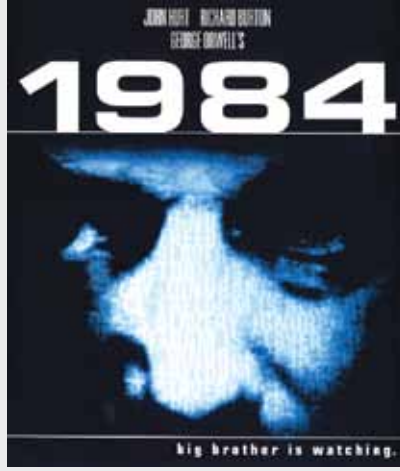
lar, vazgeçilemez ve devredilemez biçimde insanların uhdesinde kalır. Devlete düşen, yalnızca, insanların temsilcisi olarak onlar adına faaliyet göstermek ve haklara verilen zararları mağdurlar adına tazmin ettirmek, zarar vericileri yine mağdurlar adına cezalandırmaktır.

İnsanların bir toplum sözleşmesiyle “doğal haklarını, bütün yetki ve güçlerini, hak ve özgürlüklerine yönelik tecavüzleri cezalandırma hakkını” devrettikleri üst otorite (egemen, yasa koyucu), güvenlik bürokrasisini bu amaca hizmet etmek için oluşturur. Yani, güvenlik görevlilerine, toplumun üyeleri adına yasa koyucu tarafından “güvenlik hizmeti üretme” görevi verilir ve bunun için gerekli hukuki güç (yetkiler) ve imkânlar (insan gücü, silah ve diğer teknik donanım, bina vb.) tahsis edilir. Güvenlik bürokrasisi iki ana unsurdan oluşur: Kolluk ve ordu. Kolluk, vatandaş insanların başka vatandaşlara zarar vermesini (iç güvenlik), ordu ise vatandaş olmayan insanların vatandaş insanlara zarar vermesini önlemekle (dış güvenlik) yükümlüdür.

Kısacası, aslında güvenlik, başta yaşam hakkı olmak üzere, bireylerin hak ve özgürlüklerini korumak içindir.

Temel Sorun: Devlet Gücünün ve Yetkilerinin Kötüye Kullanılması

Siyasi toplumu, yani devleti kurmakla insanlar; toplum sözleşmesiyle “doğal haklarını, bütün yetki ve güçlerini, hak ve özgürlüklerine yönelik tecavüzleri cezalandırma hakkını”, onların tüm iradelerini çoğunluk kuralına göre tek bir iradeye indirgeyebilecek tek bir insana ya da tek bir kurula (egemen, yasa koyucu) emanet ederler. Bu, onların kişiliklerini üstlenecek bir adam ya da kurul

göstermek demektir.⁷ Peki, bu tek adam ya da kurul ile bunların kamusal görevleri yerine getirmek için tayin ettikleri kişilerin, kendilerine verilen yetkilerini kötüye kullanmayacaklarının bir garantisi var mıdır? Bunlar “ilahi varlıklar” olmadığına göre, tabii ki böyle bir garanti bulunmamaktadır! Başka bir deyişle, toplumsal sözleşme ile yaratılan “devlet” (daha doğrusu “egemen” ve emrindeki kamu görevlileri) yeri geldiğinde, onun varoluşu sebebini, yani kaosu da yaşatmakta ve güç kullanmaktadır. Bu kaygı, özellikle, “devletin sahip olduğu meşru güç kullanma işlevi”ni yerine getiren, başka bir deyişle, devlet adına zor kullanma yetkisine sahip olan kolluk güçleri bakımından geçerlidir. Aristo’nun⁸ “Muhafızlardan kim muhafaza edecek?” sorusu bu kaygının çok eskilere dayandığını gösterir. “Muhafızlar”ın, yani güvenlik güçlerinin hak ve özgürlükleri kısıtlanamaması ve gerektiği zaman yargıya hesap verebilmesi zorunluluğu, demokratik düşünürlerin ortak tavrı olmasına rağmen bunun nasıl ve ne kadar yapılması gerektiği konusunda görüş ayrılıkları yaşanır.

Uzun süren, şiddetli siyasi ve toplumsal mücadeleler sonucunda “devlet” evrime uğramıştır. Bunun sonucunda günümüzde ulaşılan devlet modeli, “siyasal rejimi temsili

demokrasi olan hukuk devleti”dir. Bu devlet modeli, insanların kendilerini yönetme hakkını devrettikleri “egemen”in ve onun atadığı kamu görevlilerinin yetkilerini kötüye kullanmalarını önleyecek, yani bireyi devlete karşı koruyacak birçok “ilke, kural, kurum ve mekanizma”ya sahiptir:

- Her şeyden önce, devlet, egemenlik hakkı ve yetkisinin sonucu olarak siyasal güce sahiptir. Devletin sahip olduğu bu güç, hiçbir şekilde sınırsız değildir ve keyfi olarak kullanılamaz. Bu bağlamda, siyasi gücün tek bir elde toplanması son derece tehlikelidir. İyi bir devlet yönetiminde siyasal güç; yasama, yürütme ve yargı organları arasında dağıtılmalıdır. Buna “yatay kuvvetler ayrılığı” denir. Yatay kuvvetler ayrılığının sağlanması için “kanun yapma (yasama)” ile “hükümet etme (yürütme)” yetkilerinin birbirinden kesinlikle ayrılması ve her ikisinin de “bağımsız mahkemeler (yargı)” kanalıyla denetime tâbi tutulması gerekir.

(Siyasal gücün merkezi ve mahalli idareler arasında dağıtılmasına da “dikey kuvvetler ayrılığı” adı verilir. Ancak bu ilke, konumuzun dışında kaldığı için değinmeden geçiyoruz.)

- İyi bir devlet yönetiminde siyasal gücü sınırlayacak kurumlardan biri, seçim sisteminin ve oylama mekanizmasının varlığıdır. Demokrasi, genel ve eşit oy hakkının güvence altına alındığı bir devlet yönetim şeklidir. Vatandaşlar sahip oldukları oy hakkı ile yöneticileri belirli bir süre için seçme hakkına sahip olurlar. Siyasal gücü kötüye kullanan yöneticiler bir sonraki seçimlerde yeniden seçilemeyebilirler.

- Devlet yönetiminde yöneticilerin vatandaşlar adına sahip oldukları ve kullandıkları güç ve yetkileri

⁷ Thomas Hobbes, *De Cive ya da Siyasetin Temelleri*, Bölüm XVII, s.177-178. Aktaran: Blandine Kriegel, *Klasik Siyasi Felsefe Metinleri*, Çev.Zühre İlkelen, İletişim Yayınları, İstanbul 2010, s.46

⁸ MÖ 384-322 yılları arasında yaşamış olan, akılcı ve bilimsel görüşlerin öncüsü eski Yunanlı filozof.

kötüye kullanmalarını önlemek için yönetimde açıklık (şeffaflık) gereklidir. Siyasal sürecin gizlilik ve örtbas içerisinde değil, tam bir açıklık içerisinde işlemesi önemlidir. Yönetimde açıklık için, her şeyden önce, vatandaşların bilgi edinme haklarının anayasal ve yasal güvence altına alınması gerekir.

- Özet olarak, iyi bir siyasal düzen ve devlet yönetimi için siyasal güç alanını ve siyasal gücü elinde bulunduran devletin haklarını, yetkilerini, görevlerini ve fonksiyonlarını sınırlamak gerekir. Yatay ve dikey kuvvetler ayrılığı, seçim ve oylama mekanizması, yargı denetimi devlet gücünün kötüye kullanılmasını önlemek için geliştirilmiş müesseselerdir. Bunlar dışında siyasal gücü sınırlayacak temel araç anayasadır.

Özgür bir toplumda, devletin güç ve yetkilerini sınırlayacak temel araç anayasa ve yasalardır. Anayasanın ve onun özüne ve ruhuna uygun yasaların temel fonksiyonu devletin görevleri ve fonksiyonlarını sadece belirtmek değil, aksine devletin güç ve yetkilerinin çerçevesini çizmek ve sınırlandırmaktır.

İyi bir toplumsal düzen için “anayasalı devlet” değil “anayasal devlet” gereklidir. Yazılı bir anayasası bulunan bir ülke, anayasalı devlet olarak adlandırılır. Ancak her anayasalı devlet, “anayasal devlet” değildir. Anayasal devlet olmak için siyasal iktidarların hukuk kuralları ile güç ve yetkilerinin sınırlandırılması gerekir. Daha doğru bir tanımlamayla anayasal devlet olmak için, başta, anayasa olmak üzere yasal ve kurumsal normlarla siyasal iktidarın keyfiyeti sınırlandırılır. Kısaca tekrarlamak gerekirse, bir anayasal devlet başlıca şu temel kurumlara sahip olmalıdır: (1) Kuvvetler ayrılığı (2) Temel hak ve özgürlüklerin haklar bildirgeleri veya anayasa ile

güvence altına alınması (3) Hukukun üstünlüğü ve kanun hakimiyeti (4) Yargı denetimi (5) Anayasa ile devletin güç ve yetkilerinin sınırlandırılması.

“Egemen”i, yani yasa koyucuyu sınırlayan ilke, kural, kurum ve mekanizmalar bunlardır. Peki, “egemen”in temel varlık nedeni olan güvenliği sağlamak için görevlendirdiği ve organize ettiği profesyonelleri, yani güvenlik bürokrasisi nasıl sınırlandırılacak, dengelenecek ve kontrol altında tutulacaktır? Aşağıdaki bölümde buna değineceğiz.

Demokratik Hukuk Devleti Standartlarında Bir Güvenlik Bürokrasisi

Güvenlik bürokrasisinin, yani ordu ve kolluk güçlerinin, özellikle demokraside ne kadar bulunduğu, ne kadar bulunması gerektiği her zaman tartışma konusu olmuştur. Dış tehlikelere karşı ordunun, iç düzen için de kolluğun silah tekellerinin bulunması, onları demokrasi için gerekli kılmakla birlikte; devletin tümünü ve dolayısıyla toplumu kontrol altına alabilme güçleriyle de tartışma konusu yapmıştır. Şüphesiz ki demokratik ülkelerde, ordu ve kolluk güçleri tamamen sivil otoriteye bağlıdır.

Başka bir deyişle, demokratik hukuk devletinde güvenlik bürokrasisinin her iki kolu da sivil otoritenin emir ve denetimi altındadır. Bunun anlamı şudur: Güvenlik bürokrasisi kendisine toplumun temsilcisi siyasî otorite tarafından verilen görevleri yerine getirir. Başarısızlıkları veya yanlışları için sivil otoriteye, suçları için yargıya hesap verir.

Demokratik hukuk devleti standartlarında bir güvenlik bürokrasisi için “sine qua non” gereklilikler şöyle özetlenebilir:

Özel hayatın gizliliğinin ve haberleşme özgürlüğünün ihlali, bireyin yok edildiği bir rejime, yani totalitarizme giden en önemli kilometre taşıdır.

- “Güvenlik konsepti, siyaseti ve ilkeleri”, mutlaka sivil otoritenin inisiyatifiyle belirlenmelidir.

- Güvenlik güçleri, sivil otoritenin mutlak kontrolü altında bulunmalıdır. Bu bağlamda, kolluk mutlaka sivil otoriteye bağlı ve idari, cezai ve hukuki bakımlardan hesap verebilir durumda olmalıdır. Bu amaçla; sivil otoriteye kolluk üzerinde gerekli idari yetkiler (atama, sicil, disiplin, denetim vb.) tam olarak verilmelidir

- Ayrıca, yasama organı iç ve dış güvenlik faaliyetlerini, özel mekanizmalarla denetlemelidir. Güvenlik bürokrasisinin kullandığı kamu kaynakları yasama organı tarafından etkili bir denetime tabi tutulmalıdır. Güvenlik ve istihbarat için gerekli, özellikle ileri teknoloji ürünü olan ve kritik önemdeki teçhizatın temini ve kullanımı, yasama organının özel onayına bağlanmalıdır.

Bu noktada, Max Weber’in⁹ “Devlet sırrı kavramı, bürokrasinin kendine özgü bir buluşudur” önermesini hatırlatmak gereği bulunmaktadır. Zira, güvenlik bürokrasi, genellikle, “devlet sırrı” kavramı ve gerekçesinin ardına sığınarak parlamentonun (yasa koyucunun) denetimi dışında kalmaktadır. Oysa, bireylerin “güç ve yetkilerini ve kendilerini yönetme hakkını devrettikleri”, üstelik güvenlik bürokrasisini organize eden, ona ihtiyaç duyduğu yetki ve kaynakları sağlayan ve onların bağlı olduğu yürütme organından hesap sormak

⁹ 1864-1920 yılları arasında yaşamış olan, Alman toplumbilimci. Kapitalizmin gelişimini “Protestan ahlakı”na bağlayan savı ve bürokrasi üstüne görüşleriyle tanınır. *Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhunu, en çok yankı uyandıran yapıtıdır.*

durumunda olan yasama organına karşı böyle bir gerekçe ileri sürülerek onun denetimi dışında kalınması, işin mantığına aykırıdır. Öyleyse, yapılacak şey, parlamentonun denetimi dışına çıkmak değil, “devlet sırrı” olduğu değerlendirilen (ki bu değerlendirmeyi de bürokrasi yapmaktadır, dolayısıyla aslında yasa koyucu açısından bunun hiçbir bağlayıcılığı da yoktur) bilgilerin ortalığa saçılmasını önleyecek maddi ve hukuki önlemlerin alınması, ama yasama organının denetiminin mutlaka gerçekleştirilmesidir.

- Güvenlik hizmetlerinin sunumunda katılımcılığa ve toplumun gözetimine önem verilmelidir.

- İstihbarat faaliyetleri tek bir kuruluş tarafından yürütülmeli; ayrıca, istihbarat yapan kuruluşla, operasyonel kuruluşlar (kolluk) arasında organik bir ilişki bulunmamalıdır. Yani, kolluk hizmetleri ile istihbarat faaliyetleri, birbirinden tamamen ayrı kuruluşlarca yürütülmelidir. İstihbari verilere dayanılarak kolluk kuruluşlarınca operasyonel faaliyetlerde bulunulması, asayiş ve güvenlik ten en üst düzeyde sorumlu siyasi otoritenin kararına bağlı olmalıdır.

- Özel hayatın gizliliğinin ve haberleşme özgürlüğünün ihlali, bireyin yok edildiği bir rejime, yani totalitarizme giden en önemli kilometre taşıdır.

Burada, “güvenlik” ihtiyacının bir gereği olan devlet kontrolünün, en son noktada, temel ve hak özgürlükleri nasıl baskıladığını, bireyi nasıl yok ettiğini anlatan en iyi edebiyat yapıtlarının başında gelen, George Orwell’in¹⁰ kaleme aldığı “Bin Dokuz Yüz Seksen Dört” adlı

kült romanı hatırlamalıyız. Bu roman, alegorik bir politik romandır. Hikayesi distopik¹¹ bir dünyada geçer. Anti-ütopya romanlarının ünlülerindendir. Özellikle kitapta tanımlanan “Big Brother (Büyük Birader)” kavramı günümüzde de sıklıkla kullanılmaktadır. Romanın anti-ütopik dünyasında, totaliter bir merkezi tek parti’nin yönetiminde korku, propaganda ve beyin yıkama ile halk ve hayatı manipüle edilmektedir. Roman daha sonra ünlenecek, “Büyük Birader” ve “Düşünce Polisi” gibi kavramları içermektedir. Devlet bu dünyadaki her şeyi kontrol altında tutar. En küçük bir ayrılığa ve bireysel çabaya izin vermez. Her yerde “Büyük ağabey seni gözetliyor” levhaları asılmıştır. Herkesin odasındaki hareketleri devamlı gözlenir. “Teleskrin” denilen aletlerle özel hayatlar gözlenir, banyo ve odadaki sesler dinlenir, en küçük bir şey bile izinsiz satın alınamaz. Her yere şöyle sloganlar asılır: “Savaş barıştır , özgürlük esarettir” . Böylelikle hem düşmanlıklar ve savaş kışkırtılır hem de vatandaşlar rejimin faziletine inandırılır. Kuşkusuz, hiçbir gerekçeyle böyle bir toplum düzeni arzu ve kabul edilemez.

Dolayısıyla, özel hayatın gizliliğine ve haberleşme özgürlüğüne kolluk otoritelerinin inisiyatifıyla müdahale edilebilmesine olanak sağlayan hiçbir yasal düzenleme olmamalıdır. Bunların sınırlandırılması, ancak çok istisnai ve zorunlu durumlarda ve mutlaka hakim kararıyla mümkün olabilmelidir.

Sonuç

İnsanlar “güvenlik” ile “özgürlük” arasında bir tercihte bulunmaya

zorlanamazlar. Zira insanlar özgür doğmuşlardır ve “doğal haklarını, yetki ve güçlerini, hak ve özgürlüklerine yönelik tecavüzleri cezalandırma hakkını”; karmaşadan ve kaostan korunmak, güvenli bir yaşam için devlete devretmişlerdir. Buna göre, güvenliğin temel amacı da, başta yaşam hakkı olmak üzere, bireyin hak ve özgürlüklerinin korunmasıdır. Devletlerin güvenlik konsepti ve siyaseti, hiçbir şekilde bu temel noktayı göz ardı etmemelidir.

Otoriter ve totaliter rejimler; bireylerin devlete devretmiş oldukları yetki ve gücün, “egemen” ve onun emrindeki kamu görevlileri tarafından kötüye kullanılmasından doğar. Böyle bir durumu önlemenin yolu ise, yukarıda kısaca özetlediğimiz, demokratik rejimin ve hukuk devletin gerekliliklerini, tavizsiz bir şekilde yerine getirmekten geçmektedir.

Aslında, insanlığın binlerce yıllık mücadele sonucunda elde ettiği en önemli siyasi ve hukuki kazanımların ifadesini bulduğu evrensel siyaset ve hukuk belgeleri mevcuttur: Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi (1776), Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi (1789), Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (1948), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (1950). Evrensel nitelikteki bu siyaset ve hukuk belgeleri, devlet gücünü ve yetkilerini kullananların “motto”su olmalı; güvenlik konsepti ve siyasetinin belirlenmesinde ve güvenlik bürokrasisinin faaliyetlerinde bunlar referans alınmalıdır.

Aydınlanma çağıının büyük düşünürü Voltaire¹² ile bitirelim: “Bir devletin tüm yurttaşları aynı ölçüde güçlü olamazlar, ama aynı ölçüde özgür olabilirler.”

¹⁰ 1903-1950 yılları arasında yaşamış olan, İngiliz romancı, denemesi, eleştirmen. Totaliter yönetimin tehlikelerini işleyen Hayvanlar Çiftliği ve Bin Dokuz Yüz Seksen Dört adlı romanlarıyla ünlüdür

¹¹ Distopik: Her şeyin olabileceği en yüksek derecede kötü olduğu yer, her şeyin kötü olduğu düşünsel mekan.

¹² 1694-1778 yılları arasında yaşamış olan, aydınlanma çağıının öncülerinden Fransız düşünür ve yazar.

KAYNAKÇA

1 - Derleyen: Michael Rosen-Jonathan Wolff, Siyasal Düşünce, Dost Kitapevi Yayınları, Ankara 2006 / 2 - Blandine Knegel, Klasik Siyasi Felsefe Metinleri, İletişim Yayınları, İstanbul 2010 / 3 - Derleyen ve Çeviren: Celal Üster, Sözün Özü, Can Yayınları, İstanbul 2010